La fabricació del paisatge

Josep Maria Casasús
PERIODISTA
PROFESSOR TITULAR D'UNIVERSITAT

L'eminent biòleg català Ramon Margalef ha explicat de manera molt clara el punt de partença de les teories de la geofisiologia de James Lovelock, el científic que ha connectat amb tot un corrent de sensibilitat postmoderna que, a partir d'ell, ha pres el nom de Gaia, l'antiga deessa de la Terra.

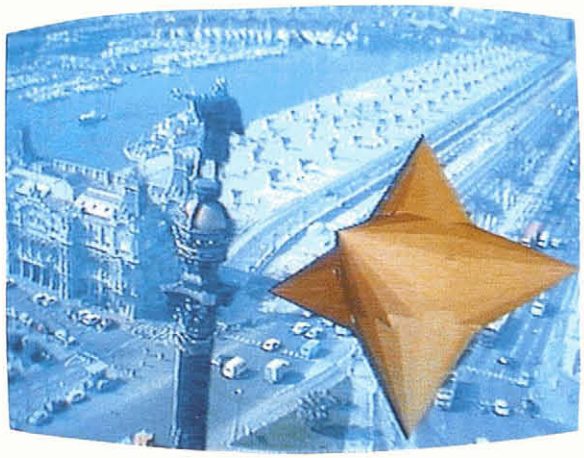
La hipòtesi de Lovelock, sintetitzada per Margalef, diu que les condicions físiques i químiques de la superfície de la Terra, de l'atmosfera i dels oceans, són adequades per a la vida gràcies a la presència de la vida mateixa.

Aquesta visió del món contrasta amb alguns principis de l'evolucionisme tradicional, fins ara mantinguts per la ciència oficial, aquells que afirmen que la vida s'adapta a les condicions del medi ambient.

La gent i la vida en general, segons els gaians, són els factors que «fan» la realitat del món que veiem: l'aire, el territori, el paisatge. No és un descobriment, tanmateix, però té un significat especial que hom constati aquesta veritat des de posicions científiques avançades.

Hi ha més dimensions

La darrera primavera va visitar Barcelona, convidat per la Comissió per a l'Estímul de la Cultura Científica, de la Generalitat de Catalunya, el més rellevant dels ecòlegs gaians, el professor William Irwin Thompson. En el transcurs de la conferència central, que va donar en el Palau Marc, va fer una afirmació dirigida a afavorir una interpretació global de l'obra de Lovelock i de la biòloga Lynn Margulis, arrenglerada també dins d'aquestes teories. «Els místics probablement tenen raó -va dir William Irwin Thompson- quan manifesten que hi ha més dimensions de les que es poden observar a simple vista, però allò que produeix un món és el cos humà, com a terreny de l'extensió metafòrica del conegut dins de l'inconegut.

«Hi ha dimensions desconegudes de la realitat que poden construir-se mitjançant imatges de síntesi que conformen una veritat simulada».

«Les fotografies il·lustren unes imatges presentades en un suport de vídeo com a models de recerques experimentals».

Una setmana després, també a Barcelona, hom va poder observar, en una sessió convocada a l'Instituts d'Estudis Catalans per la Societat Catalana de Comunicació, com es materialitzen moltes d'aquestes reflexions estimulades pels progressos de la ciència i de la tecnologia. Els professors Jean Louis Boissier i Edmond Couchot, de la Universitat de Paris VIII, ens van presentar una selecció de recerques experimentals sobre simulació de realitat en tres dimensions presentades en un suport de vídeo.

Arquitectura vegetal

Pel que fa a la simulació d'una realitat territorial o ambiental construïda artificialment, de manera informàtica, en el lot mostrat pels dos professors de París hi havia uns programes que eren ben significatius: els relatius a la vida i la mort de diverses espècies de plantes, sintetitzades, en pocs minuts, en un treball enllestit pels laboratoris de Philippe de Reffye, en el CIRAD (Centre de Coopération Internationale en Recherche Agronomique pour le Développement) de Montpeller. Són imatges sorgides d'un model matemàtic, bastit mitjançant la con-

juminació del treball de botànics, agrònoms, matemàtics, informàtics i infografistes. Més enllà de la descripció morfològica parcial que oferia la perspectiva desplegada pels dibuixants des del Renaixement, la modelització informàtica permet copsar, dins la il·lusió òptica de l'ordinador, les tres dimensions de l'arquitectura vegetal.

Els troncs i les fulles dels vegetals construïts amb imatges de síntesi són intensament realistes: objectes tridimensionals, amb unes estructures i unes superfícies molt afinades, susceptibles, fins i tot, d'ésser manipulats. A la pantalla de l'ordinador es van presentant aquestes plantes de la manera més variada, amb figures animades d'acord amb les seves propietats físiques i dinàmiques de flexibilitat i d'articulació. La nostra vista «passa» entre el brancam de colors matisats, envolta una planta escollida, i sotja l'horitzó en qualsevol direcció i de des qualsevol perspectiva.

Construir espais artificials

Aquesta tecnologia avançada ens permet «veure», per exemple, com serà un fragment de territori d'aquí a vint o trenta anys si hi sembrem determinades llavors, o si hi plantem uns arbres concrets. Els ordinadors, alimentats amb la informació derivada de models de la realitat, ens permeten construir espais artificials, anticipar un paisatge que encara no existeix en acte, imaginar un territori ideal, construir un país nou amb totes les cases, tota la gent, tots els arbres.

Lovelock i els gaians asseguren ara que el món és habitable perquè els sers humans han treballat per fer-lo adequat a l'existència i al progrés de la vida. Els infografistes, aplegant dades subministrades per botànics, matemàtics i agrònoms, demostren que hi ha dimensions desconegudes de la realitat que poden construir-se mitjançant imatges de síntesi que conformen una veritat simulada.

El món, el país, la superfície i el territori, en definitiva, «els fem o els desfem» els humans, tant a escala microbiològica com a escala informàtica. La línia de recerca biològica que es troba més propera a aquests plantejaments malda per demostrar que els éssers vius de qualsevol espècie contribueixen decisivament a la creació d'un entorn benigne, és a dir, modifiquen la realitat d'acord amb allò que els és més abellidor o més favorable. Moltes d'aquelles substàncies del nostre món que quan superen determinats límits esdevenen nocives o desplaents, són, nogensmenys, necessàries per a mantenir un clima adequat i un equilibri ecològic capaços d'assegurar la continuïtat de la vida a la superfície i a les cavitats obertes de la terra, o dins de la mar.

La intel·ligència artificial, que es desplega mitjançant la informàtica, permet, com he dit, configurar realitats noves, cossos sintetitzats, objectes simulats, veritats construïdes, dimensions ideals. La informàtica permet anticipar el paisatge del futur i l'evolució d'un territori, i permet, també, veure-ho des de qualsevol punt de vista, amb totes les dimensions, i modificar-ho constantment d'acord amb les més diverses variables i alternatives. L'ordinador, dirigit, és clar, per homes o dones, facilita avui la transformació de les realitats que són a l'abast de la voluntat humana; permet que participem, una mica més que abans, en la conformació del món i dels seus panorames.

Josep Pla, el nostre gran periodista modern, ja ho havia definit molt més clarament, fa molts anys, quan, bo i observant l'immens escenari de l'Empordà -amb tots els seus colors, línies, contorns, moviments i matisos-, va afirmar, amb la sòbria solemnitat que tenien les seves sentències breus: «el paisatge el fan els pagesos».

JM. C. □

L'eixida per

